

Duizend-en-een sites

Wat denk je bij informatie- en communicatietechnologie, kortweg ICT? Werk je zelf met de computer in de klas? Of wil je dat graag doen, maar weet je niet precies hoe? Dit artikel biedt je ideeën, materiaaltips en suggesties voor de lessen Nederlands in het lager onderwijs. Voor sommige heb je niet eens... een computer nodig.

Annemarie Huysmans & Jan T'Sas

EEN INLEIDING

BRAINSTORMEN OVER ICT

We denken wel eens dat kinderen alles van computers weten. Dat je ze niets meer kan wijsmaken over *internet, chatten, e-mail* enz. Niets is minder waar. De helft van de Vlaamse gezinnen bezit geen pc. Maar welk gezin er thuis een heeft en welk niet, staat niet op het gezicht van de kinderen te lezen. Een goede start van een ICT-les is dan ook een brainstorm die de leerlingen de kans geeft om na te denken over wat er in de les kan gebeuren. Zo worden ze gemotiveerd en krijgen ze interesse voor het onderwerp: waarom zeg jij *computer, internet, e-mail...*? Wat kan je daarmee doen? Je schrijft een woord in het midden van een blad of op het bord. En je begint samen te verzinnen met de klas. Of je verdeelt de klas in groepen en je geeft elke groep een groot blad met een woord op waarover ze kunnen brainstormen. Je bespreekt dan achteraf de papieren. Je laat ze hun woordkeuze motiveren of je schrijft er nog enkele woorden bij. Je hangt de bladen achteraf op in de klas. Die woorden zullen achteraf terugkomen en herkenning oproepen.

WAT BETEKENEN AL DIE COMPUTERTERMEN?

Mailen, browsen, chatten... De meeste computertermen zijn afgeleid van Engelse woorden. Wat betekenen ze? Hoe worden ze precies geschreven? Je kan de woorden aanbrengen, de leerlingen vooraf een verklaring ervoor laten zoeken of werken met een kruiswoordraadsel of tekeningen. Het is heel fijn om te werken met tekeningen of voorwerpen. Je hangt alle tekeningen op het bord. Je plaatst de voorwerpen op een tafel. Je roept een leerling aan het bord. Hij mag een tekening kiezen en geeft een verklaring. Je kan de verklaring zelf aanvullen of laten aanvullen door een leerling. Veel leerlingen kunnen al een duidelijke verklaring geven over de werking en de betekenis van toestellen of tekens. Voor onbeantwoorde vragen kan je de leerlingen ook meenemen naar de bibliotheek en ze daar het antwoord laten zoeken op hun vragen.

Een internetwoordenboek nodig?

www.internetwoordenboek.com/index.htm	On-line internetwoordenboek
http://users.belgacom.net/ict/	Hier worden computertermen op een eenvoudige en plezierige manier uitgelegd
http://home.planetinternet.be/~gembahem/computer.htm	Goed geschreven verklarend dossier over de computer

WERKBLADEN EN ANDER LESMATERIAAL

GERICHT SURFEN: EEN WERKBLAD BIJ EEN WEBSITE

Werkbladen bij een website moeten de onvoorstelbare veelheid van het wereldwijde web helpen uitklaren voor leerlingen. Met werkbladen werken is nog het best te vergelijken met de didactiek rond begrijpend lezen. De leerlingen lezen hier geen verhaal, maar een website. Ze surfen bijvoorbeeld naar <www.dolfinarium.nl>, krijgen er bijkomende surfinstructies (klik op 'Nieuws', klik op 'De dieren' enz.) en leren de site kennen aan de hand van een werkblad met vragen (b.v. *Welke nieuwe dieren zijn er in het dolfinarium? Wie is de zwaarste bewoner?*). Je kan bestaande werkbladen gebruiken, maar je kan ook zelf snel en vlug een werkblad maken over een thema dat je behandelt in de les.

Lesidee.nl
www.lesidee.nl

www.lesidee.nl	Voorbeelden van werkbladen
http://users.skynet.be/klastitularis	
www.iselinge.nl/scholenplein/cyberwinkel	

SCHRIJFWIJZER: TIPS VOOR SCHRIJFONDERWIJS

Een opstel maken of gewoon maar een tekst schrijven is vaak niet makkelijk. Of de leerlingen hebben niet genoeg inspiratie of ze weten niet goed hoe te beginnen of ze hebben er gewoon geen zin in. Hoe kan je leerlingen motiveren om te schrijven? Schrijfwijzers kunnen helpen. Vragen zetten de leerlingen op weg om te schrijven over een onderwerp naar keuze: van moppen over gedichten en recepten tot verhalenbundels. Schrijfwijzers kan je zelf opstellen of downloaden via <http://users.skynet.be/college.ronse/ict.htm>. Je vindt er bovendien interessante links en voorbeelden van geschreven artikeltjes. Zoek je een site die veel ruimer op schrijfonderwijs en ICT ingaat, dan kan je niet voorbij aan <http://vak-ned.feo.hvu.nl/schrijfcurriculum/discussies/discuss.htm>. Naast achtergronden bij schrijfdidactiek vind je er ideeën van (Nederlandse) collega's, allerlei hulpmiddelen, complete lessen enz.

TAALOEFFENINGEN MAKEN

Ben je op zoek naar zinvolle taal oefeningen? Wil je iets anders dan de werkbladen in de handleiding? Het wereldwijde web bevat heel wat sites met kant-en-klare werkbladen. Dat is bijvoorbeeld het geval met de taal opdrachten van www.huiswerkweb.nl.

Werkbladen over de computer en internet die je kan downloaden of rechtstreeks op het www kan invullen, vind je op www.muizentaal.net. Je kan een blik werpen in de geschiedenis van internet en de computer. Beginnende internetsurfers en computer-newbies vinden er een verklarende woordenlijst.

Op www.surfkids.nl vind je een speciale zone waar je taal oefeningen kan maken. Je kan er de ontbrekende woorden invullen. Ook de moeite is de nieuwszone. Je neemt een kijkje in het nieuws van de dag of vertelt een interessant weetje aan de rest van de wereld. Een uitgebreide set werkbladen per thema (mijn lichaam, sprookjes, de seizoenen...) voor kleuters en de eerste graad van de lagere school staan op <http://stbernardus.deventer.kennisnet.nl/bokje/project.htm>.

Andere nuttige websites:

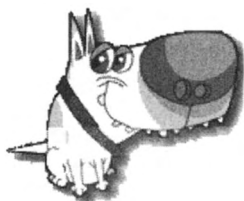
www.4kids.nu/	Downloadbare taalspelletjes
http://users.skynet.be/rbsoft/	Gratis educatieve software voor alle onderwijsniveaus
www.devirtueleklas.150m.com	Virtuele klas met veel lesvoorbereidingen en werkbladen

EDUCATIEVE SOFTWARE

Er is al heel wat educatieve taalsoftware op de markt, maar je kan ook zelf zorgen voor extra oefeningen voor differentiatiemomenten, hoekenwerk, een vrij moment enz. Wil je zelf aangepaste oefeningen maken, aangepast aan het niveau van je klas? Weet je niet precies hoe? <<http://users.skynet.be/kraeye/>> zet je op weg. Je vindt er ook oefeningen die je online kan gebruiken. Het is een verzamelplaats met links naar andere websites en vele bruikbare tips. Je kan er ook kant-en-klare oefeningen downloaden in Excel.

WERKVORMEN

EEN E-MAIL OPSTELLEN

www.opo-apeldoorn.net/email

Vroeg of laat moeten leerlingen een brief schrijven. Waarom geen e-mail? Beide zijn waardevolle schrijfoefeningen. Stel vooraf vragen in de klas: *Wat is een e-mail?* Een elektronisch bericht dat wordt verzonden via de computer. *Wat is belangrijk bij een e-mail?* Een e-mail moet kort, duidelijk, overzichtelijk zijn en uiteraard zonder schrijffouten. *Wat is de inhoud van een e-mailbericht?* Je kan de leerlingen een vriendschappelijke of een zakelijke e-mail laten schrijven, ze laten vragen naar informatie. Of laat ze een uitnodiging schrijven voor een verjaardagsfeestje of een schoolfeest. Computers te weinig? Laat de ene helft van de leerlingen een brief schrijven en de andere helft een e-mail. Nadien vergelijken levert een interessante les taalbeschouwing op. Een leuke website over e-mailen voor kinderen van ca. 9 tot 12 jaar, is <www.opo-apeldoorn.net/email>.

MULTIMEDIAAL NIEUWS MAKEN: VAN WEERBERICHT TOT JEUGDJOURNAAL

Toon je leerlingen een fragment uit het jeugdjournaal, het weerbericht of laat ze naar het radionieuws luisteren. Praat erover: *wat voor bericht is dit? Hoe spreekt men? Wat zien we?* Dat activeert hun voorkennis. Ga vervolgens aan de slag: we maken ons eigen journaal. Plezierig, helemaal niet moeilijk en goedkoop. Behalve een pc gebruik je een webcam, een microfoontje en de software. Zodra hun opdracht erop zit, kunnen de leerlingen zichzelf bekijken en beluisteren. De tekst voor nieuws-, weer- of radiobericht kan je rechtstreeks van de tv, de radio of het internet overnemen. Een zelfverzonnen bericht is natuurlijk veel origineler. De resultaten zijn goed, grappig en leuk. Je kan de berichten gemakkelijk wissen en aanpassen.

EEN SCHOOLKRANT MAKEN

Schrijven wordt echt taakgericht, functioneel en boeiend voor de leerlingen als het eindproduct een schoolkrant is, een multimediale bijvoegsel. Daarvan vind je steeds meer voorbeelden online. Zo is er *De griffel*, integraal samengesteld door de leerlingen van de gemeentelijke lagere school van Wijnegem. Ze wonnen er zelfs een prijs mee. Overtuig jezelf op <http://home2.pi.be/vanhaute/griffel.htm>. En op www.toverfluit.be vind je de wekelijkse schoolkrant *De toverformule* in Word- en pdf-formaat.

CHATTEN

www.toverfluit.be

Chatten is cool. De leerlingen kunnen in de klas chatten met elkaar, maar ze kunnen ook met een andere klas of een andere school chatten. Een internationaal Comeniusproject kan helpen. Chatten wordt daarin een communicatiemiddel dat ingebed zit in een ruimer geheel. Informatie daarover vind je op www.eun.org of www.ryckvelde.be.

DICHTEN MET DE MUIS

Je kan leerlingen via de computer laten werken met gedichten. Zoek enkele leuke gedichten die de kinderen aanspreken. De leerlingen kunnen ze overtypen en bewerken op de computer. Laat ze bijvoorbeeld een tekening invoegen of het lettertype veranderen. Zo wordt het gedicht een beetje van de leerlingen. Of schrijf een groeigedicht. Laat een leerling de eerste regel van het gedicht schrijven en die regel naar een andere leerling mailen, die een regel toevoegt. Die stuurt het op zijn beurt door. Enzovoort. Je kan leerlingen ook een limerick laten schrijven over de computer. Je kan eerst samen een gedicht schrijven met de hele klas. Hiermee worden begrippen als rijm, ritme en strofe herhaald. Al deze werkvormen zorgen vaak voor erg mooie, leuke en grappige gedichten.

Of laat leerlingen een gedicht opzoeken op het www, bijvoorbeeld rond Halloween of carnaval. Of een gedicht dat ze willen voordragen, gewoon omdat ze het mooi vinden. Een website vol gedichten geschreven door kinderen, tips voor het schrijven van gedichten, bewegende gedichten en de mogelijkheid om zelf gedichten te schrijven vind je op <http://home.wanadoo.nl/richard.thiel>.

INTERESSANTE PROJECTEN

DE VLAAMSE VOORLEESWEEK

www.boek.be

Een derde en vierde leerjaar deden vorig schooljaar mee aan de Vlaamse Voorleesweek. Hiervoor werden verschillende activiteiten georganiseerd. Elke dag hielden ze een voorleesbeurt in de klas. Ook de ouders deden mee en lazen elke avond voor aan hun kinderen. Hiervoor ondertekenden ze zelfs een contract. De kinderen moesten dagelijks een voorleesdagboekje bijhouden. Ze nodigden de papa van Kari Feys, die boekhandelaar is, uit om de laatste nieuwe griezelboeken voor te stellen. Ook las hij enkele spannende fragmenten voor uit *Het dagboek van Zwarte Pier* en *De heksen*. De kinderen hebben er met volle teugen van genoten. Via www.boek.be (klik op 'Activiteiten') kom je op de site van de Voorleesweek. En op ideeën.

BLIND DATE MET BOEKEN

'Ik stuur een mail naar de webmaster van mijn school en kies een bijnaam: *lettervreter*, *boekenwurm*, *interpunkie*... Dan kies ik op de website van mijn school een boek dat ik wil lezen. Ik krijg een creatieve opdracht: maak er een filmscenario van. De webmaster stuurt de opdracht ook naar een leerling uit een andere school, honderd kilometer van hier, die hetzelfde boek leest en ook een bijnaam heeft. Ik weet niet wie dat is, maar we mailen naar elkaar. Op het eind van het jaar, als ik drie boeken heb gelezen en even veel opdrachten heb uitgevoerd, ga ik met de boekenclub en een jeugdschrijver mee naar het stripmuseum in Brussel. En daar...' De boekenclub heet dit project dat de scholen Spes Nostra in Kuurne en het Virgo Fidelisinstituut in Vilvoorde via letters met elkaar verbindt. Vorig schooljaar schreven dertig leerlingen van de eerste graad secundair onderwijs in, maar dit schooljaar zijn het er al veel meer. De boekenclub zelf bezoek je via www.bclub.be.tf.

JEUGDAUTEURS IN EENTJES EN NULLEN

Veel kinderen zijn nieuwsgierig naar het privé-leven van of een grappig weetje over een jeugdauteur. Ze vinden het allemaal op het wereldwijde netwerk. Sommige websites zijn grafisch prachtig uitgewerkt, met veel teasers om te lezen. Bezoek zeker <http://dit.is/jeugdliteratuur> van jeugdschrijver Willy Schuyesmans met meer dan 1800 links over jeugdauteurs (en hun websites!), tekstfragmenten, literair nieuws enz. De site <http://users.pandora.be/louis.jacobs> is gewijd aan Vlaamse schrijvers. Het is een kleine

poging van een liefhebber van Vlaamse literatuur om onze goede oude Vlaamse auteurs een beetje te herwaarderen en opnieuw wat meer bekend te maken in Vlaanderen (en in Nederland).

<http://dit.is/kinderboekenweek>

Andere interessante websites van en over jeugdauteurs en jeugdliteratuur:

www.goudenmuis.nl	Voor jonge (en minder jonge) leesliefhebbers, hebbers, elke maand een schrijver in de kijker
http://surf.to/jeugdauteurs	Links naar jeugdauteurs
http://home.wanadoo.nl/richard.thiel/	De <i>Kinderboekenpagina</i> met info over meer dan 200 jeugdauteurs: links naar websites, bio- en bibliografieën
http://dit.is/kinderboekenweek	De <i>Kinderboekenweek</i> met onder meer heel wat leessuggesties

ZELF SCHRIJVEN OP HET WORLD WIDE WEB

Veel kinderen schrijven hun eigen verhalen of gedichten. Ze doen dat vaak op de traditionele manier, met pen en papier. Maar via internet kunnen ze hun verhaal delen met andere mensen. Een voorbeeld:

Ouzi, Har en Zanna zijn drie vrienden. Ze wonen op de planeet Kaa in het verre sterrenstelsel Andromeda. Op zekere dag ontvangen de bewoners een boodschap uit de ruimte. Ze is afkomstig van de planeet Aarde. Een ruimteschip gaat op zoek naar de planeet Aarde. En natuurlijk gaan onze drie vrienden ook mee.

Iedere maand wordt een nieuw stukje tekst toegevoegd. Je suggesties zijn welkom per e-mail. Info: <<http://users.skynet.be/sky03361/jeugdpagina/jeugdhtml/inleiding.html>>.

RIVIERENPROJECT

Het *Rivierenproject* wil ICT op school integreren. Je vindt hier interessante tips, links naar websites, les-ideeën. Een voorbeeld voor scholen die willen starten met ICT. Het project zelf is afgelopen, maar de resultaten vind je nog alive and kicking op <www.scholen.vlaanderen.be/rivierenproject/>.

DE WONDEREN VAN HET WEB

Weet je niet goed wat te doen tijdens een volgende les? Ben je op zoek naar een nieuw idee? Wil je iets nieuws proberen? Op het [www](#) vind je een schat aan tips voor een nieuwe start of een leuk einde, nieuwe lesideeën, maar ook traditionele, klassieke lessen. Mits je zelf enkele aanpassingen doet, heb je in een wip en een trip een nieuwe leuke les in elkaar gebokst. Hier en daar kan je zelfs volledig uitgewerkte lessen downloaden.

Een overzicht van enkele nuttige websites:

www.taalsite.nl	Bevat direct bruikbare lessen, kerndoelen en een lexicon met begrippen die met taal en taalonderwijs te maken hebben. Je kan vragen stellen, discussies voeren over taal op school, een e-card versturen, bijdragen aan de agenda en nog veel meer.
http://wegwijs.webb.be	Klik op 'Nazorg' – 'Basisonderwijs' – '10 voor taal' voor pasklare lessen
www.leerkracht.nl	Lestips en lesideeën per thema voor elk leerjaar
www.lesidee.nl	Interessante verzamelsite van lesideeën voor elk leerjaar
www.digischool.nl	De digitale school met digitale lessen per klas
www.vrijens.nl/index.html	<i>Lesidee basisonderwijs</i> : ideeën voor onder- en middenbouw
http://lessen.cyberstar.nl	Les(ideeën) van Pabo-studenten (lerarenopleiding voor onderwijzers)
 www.kinderen.be.tf	<i>Kids@work</i> : informatie doorgeven aan anderen, informatie zoeken, leerstof inoefenen op een toffe manier
www.devirtueleklas.yucom.be	Site voor leerkrachten en leerlingen van het lager onderwijs: lesvoorbereidingen, werkbladen, on line oefenstof, bordprenten, puzzels, spelletjes en educatieve links

www.netwijs.nl	Zoekmachine voor de basisschool
http://users.belgacom.net/lessensite/	Lessensite voor de lagere school
http://basisonderwijs.pagina.nl	Nederlandse startpagina in verband met basisonderwijs
www.ictwebring.nl/lokaal/index.htm	Interactief ICT-klaslokaal met informatie over het (Europees) computerrijbewijs, cursussen en nog veel meer
http://home.planet.nl/~meij0217/onderwijs.htm	<i>Handige Onderwijs Pagina</i> : een goed vertrekpunt voor leerkrachten en leerlingen, gerubriceerd per vakgebied en/of per onderwerp
www.pienternet.be	Cultuursite voor jongeren en leerkrachten van het secundair onderwijs
http://urleraar.cjb.net	Interessante links voor (taal)leerkrachten (ook aandacht voor NT2)
www.spreekwoord.nl	Nederlandse spreekwoorden en gezegden, met een speciaal gedeelte voor leerkrachten
www.iselinge.nl/scholenplein/pabolessen/00012bsprookjes/index.htm	Sprookjessite
www.nt2.be	Klik op 'Materiaal' voor een overzicht van lesmateriaal ontwikkeld door het Steunpunt NT2 (K.U.Leuven)
www.digitaleschool.be	Recht uit de klaspraktijk vind je hier interessante ideeën voor de les Nederlands en daarbuiten. De e-klas wil leerlingen aanzetten tot zelfstandig leren en oefenen. In de e-klas kunnen de leerlingen meteen zelfstandig aan de slag, in de klas of thuis.

UITSMIJTER: DE COMPUTER IN DE LAGERE SCHOOL

Via een enquête op het internet onderzocht ik (Annemarie Huysmans) het gebruik van ICT in de lagere school. Ik onderzoek de computerkennis van leerkrachten en leerlingen, hun interesses, de websites die ze raadplegen en nog veel meer. De resultaten staan op een website. Maak kennis met interessant cijfermateriaal, links en ideeën voor een nieuw project. Veel surfplezier op <<http://dnuyens.3ti.org/ict>>.

<i>Annemarie Huysmans</i>	<i>Jan T'Sas</i>
<i>Peperstraat 111</i>	<i>J. de Geyterstraat 22</i>
<i>2400 Mol</i>	<i>2660 Hoboken</i>
<i>annemariehuysmans@pandora.be</i>	<i>jan.tsas@skynet.be</i>